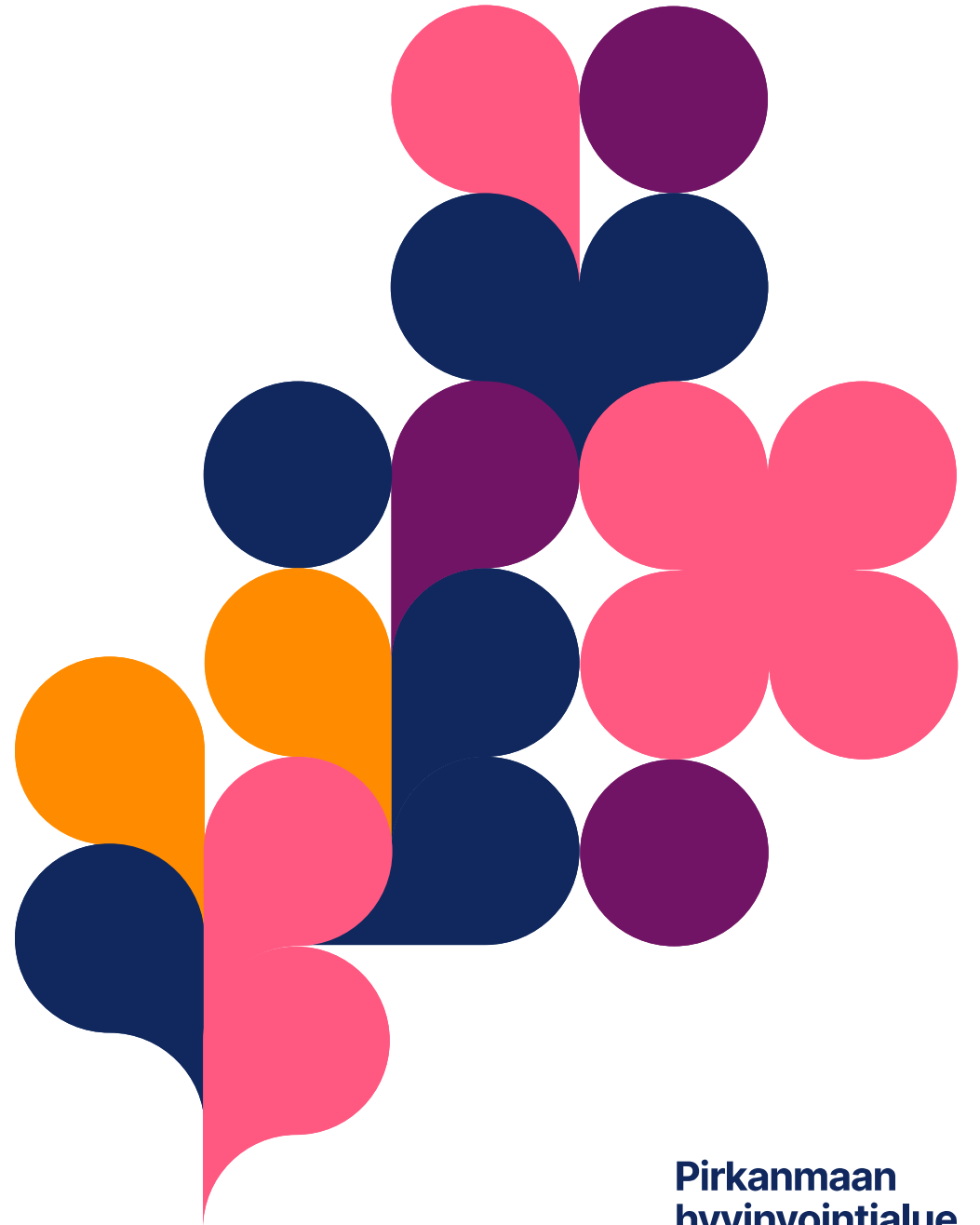

Ehkäisevä työ hyvinvointia ja kokonaisturvallisuutta tukemassa

Pirkanmaan hyvinvointialueen
vanhusneuvoston kokous 25.3.2025

Ehkäisevä työ on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä hyvinvointialueella

Ehkäisevä työ, erityisesti väkivallan ja päihde- sekä riippuvuushaittojen ennalta ehkäisy ja torjunta ovat osa kuntien sekä hyvinvointialueiden vastuulla olevaa terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.

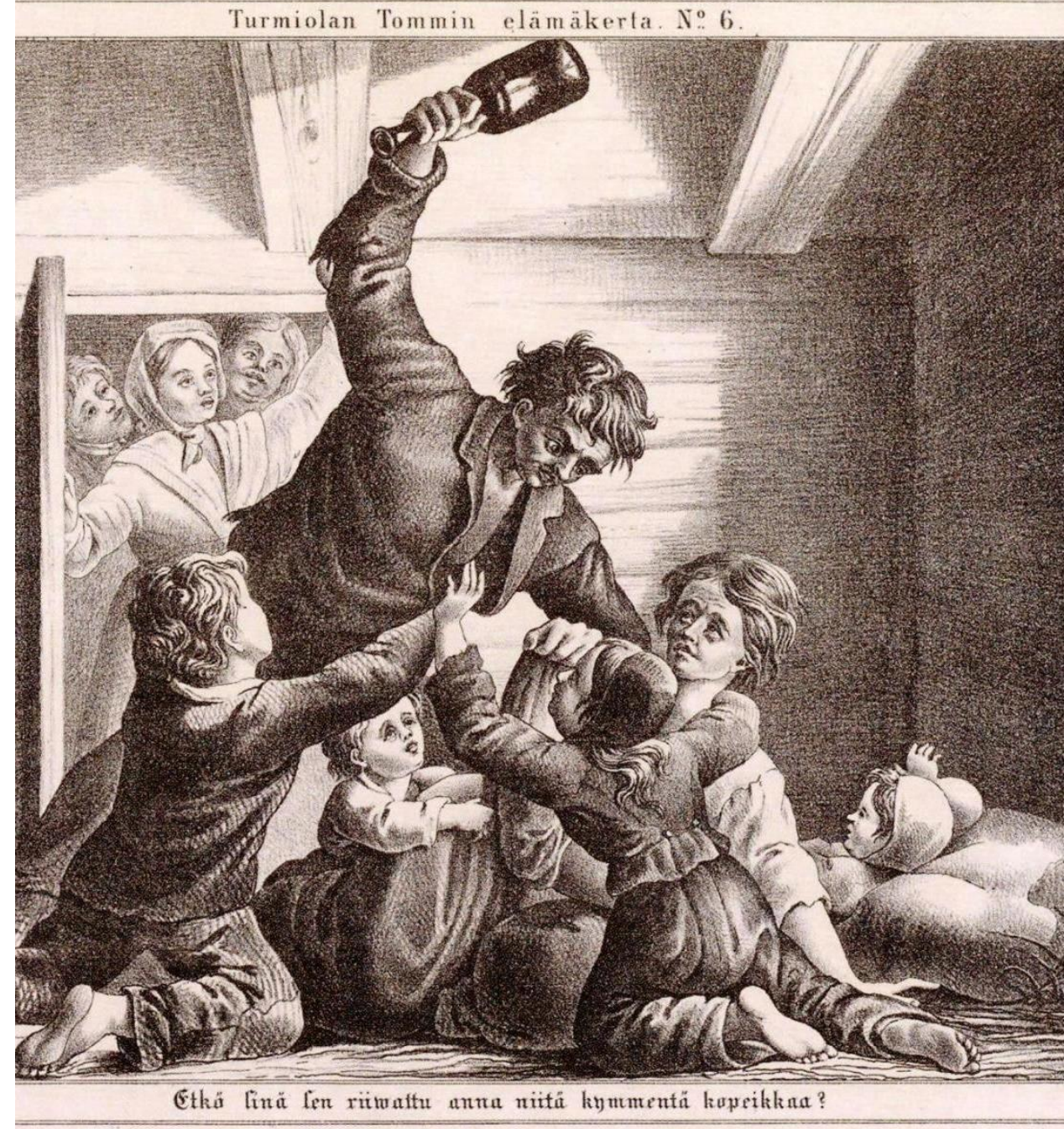
Pirkanmaan hyvinvointialueella tehtävässä ennalta ehkäisevässä työssä korostuu yli organisaatorajojen tehtävä monialainen yhteistyö. Kivijalkana on ammattilaisten osaamisen vahvistaminen siten, että *riippuvuushaitoilta, väkivallalta ja muilta näiltä osin hyvinvointia haittaavilta ongelmilta suojaavat tekijät ja toisaalta altistavat riskitekijät* tunnistetaan riittävän varhain, jo ennen varsinaisen ongelman muodostumista.

Väkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma sekä ehkäisevän päihdetyön suunnitelma tukevat hyvinvointialueen toimintaa, tehostaen olemassa olevien palveluiden yhteensovittavaa hyödyntämistä asiakkaan osallisuutta tukien, epätarkoituksenmukaista edelleen lähettämistä välttäen.

Yksityisasiasta avun ulottuville

- Päihteiden yhteys väkivaltaan tai sillä uhkaamiseen
- Mielen terveyden pulmien, riippuvuuksien ja lähisuhdeväkivallan yhteydet toisiinsa
- Läheisten rooli

Pintaa syvemmältä

- Huomaamme väkivallan usein näkyvistä ruhjeista
- Huomaammeko hyväksikäytön, eristämisen tai pakottavan kontrollin?
- Mistä tunnistaa taloudellisen väkivallan tai uhkailun?
- Onko itsensä tai esimerkiksi lemmikin satuttamisella uhkaaminen tavallista?

Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset

Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa

Heli Siltala, Tomomi Hisasue, Johanna Hietamäki, Juhani Saari,
Taina Laajasalo, Martta October, Hanna-Leena Laitinen, Jani Raitanen

VALTIONEUVOSTON SELVITYS- JA
TUTKIMUSTOIMINNAN JULKAISUSARJA 2022:52

tietokayttoon.fi

Puuttuminen ehkäisee haittoja yksin ja yhdessä

- Lähisuhdeväkivalta on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma, josta aiheutuu huomattavaa inhimillistä kärsimystä, vakavia fyysisiä sairauksia ja mielenterveysongelmia (Miller & McCaw, 2019; Stubbs ym., 2021).
- Suomessa 2015–2020 yhteensä 33 000 lähisuhdeväkivallan uhria (Kelan, turvakotien, poliisin, perus- ja erikoissairaanhoidon rekisterit sekä GBV –väestökysely).
- Lähisuhdeväkivallan aiheuttama terveydenhuoltopalveluiden lisäkustannus oli **1 024 €/hlö** vuosittain verrattuna muuhun väestöön. Lisäkustannuksia kertyi 6 vuoden seurannan ajan, todennäköisesti kerrannaisvaikutuksineen myös pidempään.
- Viiden vuoden aikana **naisten kokeman fyysisen parisuhdeväkivallan aiheuttamat suorat terveydenhuollon lisäkustannukset ovat 150 miljoonaa euroa vuodessa.**
- Parisuhdeväkivallasta aiheutuu **sosiaali- ja tarvepalveluille 60-90% ja oikeuspalveluille 70% lisäkustannukset** vuosittain.
- Lapsuudessa koettu väkivalta näkyy 50% korkeampina sosiaali- ja oikeuspalveluiden kustannuksina aikuisuudessa.

Päihdehaittojen yleisyys ja kustannukset

- On arvioitu, että vähintään **13 prosenttia** väestöstä (n. 560 000 suomalaista) käyttää alkoholia niin, että heillä on kohonnut riski pitkäaikaisille terveyshaitoille.
- Alkoholista arvioidaan aiheutuvan vuositasolla **kahden miljardin euron** kustannukset yhteiskunnalle muun muassa lisääntyneinä terveydenhuollon ja oikeuspalveluiden kuluina sekä vähentyneen työn tuottavuuden takia.
- Tupakoinnin arvioidaan aiheuttaneen vuonna 2020 Suomessa noin **4 600 kuolemaa ja noin 500 uutta työkyvyttömyyseläkejaksoa**.
- Toisaalta uudet ilmiöt ovat tulleet tupakointia korvaamaan. Sähkötupakan kokeileminen on yleistä (noin 40% prosenttia nuorista) samoin ”energianuuskan”, nikotiinipussien ja ilokaasun.
- Erityisesti 2023 tapahtuneen myyntirajoitusten poistumisen jälkeen nikotiinipussien suosio on nuorten keskuudessa kasvanut. 31 prosenttia pojista ja 17 prosenttia tytöistä ilmoitti joskus kokeilleensa nikotiinipusseja. Säännöllinen käyttö tätä jonkin verran harvinaisempaa (10% ja 3 %).
- Tällä hetkellä **151 000 suomalaisella** on jonkinlaisia ongelmia pelaamisen kanssa ja **joka viidennen** suomalaisen lähipiirissä on joku, joka pelaa ongelmallisesti

**Pirkanmaan
hyvinvointialue**

Ehkäisevän päihdetyö Pirkanmaalla

Pirkanmaan hyvinvointialueella tehtävää ehkäisevää päihdetyötä ohjaa **ehkäisevän päihdetyön suunnitelma**, joka on osa alueellista Hyvinvointisuunnitelmaa ja kertomusta

- Taustalla laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015)
- Sosiaali- ja terveysministeriön ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015 ja Päihde- ja riippuvuusstrategia – antanut yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman on tarkoitus mahdollistaa Pirkanmaan hyvinvointialueen ja kuntien yhteistä tekemistä yhteisin suuntaviivoin.

”Lain mukaisesti hyvinvointialueen tulee seurata alueen päihdeoloja, tiedottaa niistä ja tarjota yksilöille sekä alueen koko väestölle päihdehaittoja vähentävää tietoa, tukea päihdetyön osaamista sekä edistää ehkäisevää päihdetyötä.” –Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2023-2026

Ilmiöt ohjaavat ehkäisevän päihdetyön painopisteitä

- Neljä pääteemaa, ilmiötä, joiden ympärille ehkäisevän päihdetyön suunnitelma rakentuu
 - sosiaalinen media ja päihteet
 - alueelliset erot nuorten hyvinvoinnissa
 - **varhainen tunnistaminen ja tuki päihde- ja mielenterveysasioissa**
 - **ikäihmisten tietoisuus alkoholin ja lääkkeiden yhteisvaikutuksista**

Päihdetilannekysely Pirkanmaalla 2024

- Aikuisia vastaajia selvästi eniten ikäryhmässä 30-49 vuotta (1725). Yli 65 vuotiaita vastaajia 156. Enemmistö vastaajista naisia (76%)
- Myös nuoret vastasivat omaan kyselyynsä.
- Huolta herättävät nikotiinivalmisteet, tupakka ja alkoholi, huumausaineista eniten kannabis.
- Aikuisia huolettaa nuorten nikotiinituotteiden ja alkoholin käyttö.
- Alkoholin käytön rajoittaminen ei saa suurta kannatusta, hyödyt rajoittamisessa nähdään pieninä
- Lasten ja nuorten altistuminen päihteille herättää huolta aikuisissa vastaajissa
- Yli kolmasosa aikuisista vastaajista ilmoitti pelänneensä kadulla päihtyneitä ihmisiä Pirkanmaalla.

Pakka-toimintamalli

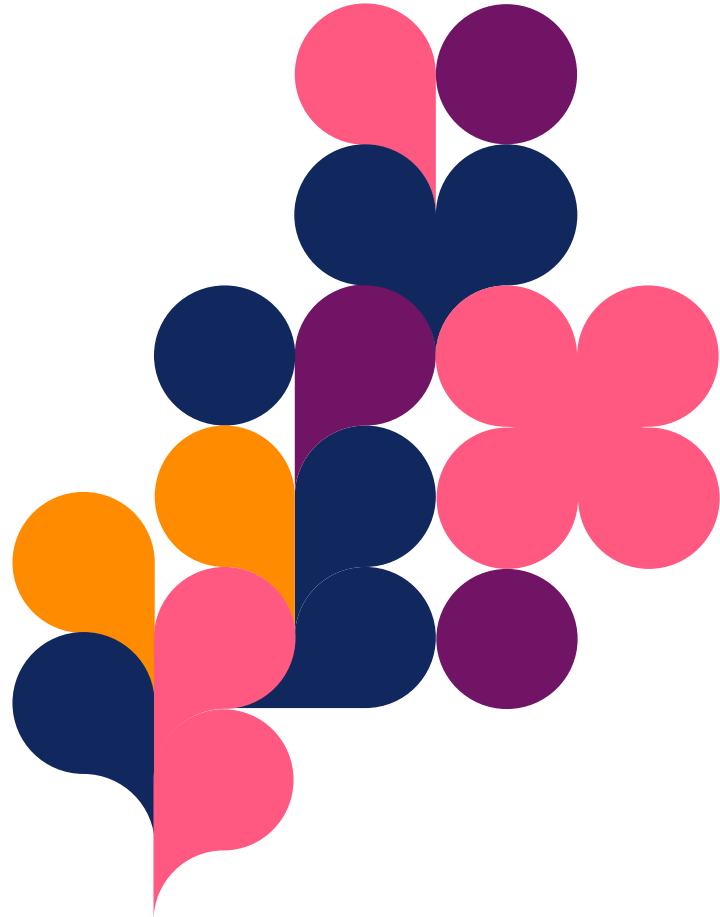
- Perinteinen **ehkäisevä päihdetyö (kysyntä)** kohtaa **saatavuuden sääntelyn (tarjonta)** ja vaikuttavuus tehostuu.
- > työryhmät muodostetaan näiden näkökulmien pohjalta
- Erona perinteiseen ehkäisevään päihdetyöhön siis vahva linkki myös yritys yhteistyöhön
 - Malli mukautuu erilaisille alueille ja toiminnasta tulee aina paikallisten toteuttajien näköistä.
 - Vaikuttavuus on parempaa, jos kaikkia osakokonaisuuksia toteutetaan alueella yhtäaikaisesti, mutta Pakasta voi myös poimia osia ja toteuttaa niitä pitemmällä aikavälillä.

Kaikki paikalliset toimijat hoitavat ”oman tonttinsa” ja samaan suuntaan tähtäävien erillisten toimien vaikuttavuus tehostuu, kun ne tehdään koordinoitusti:

- viranomaiset tehostavat valvontaa ja yhteistyötä
- elinkeino toimii vastuullisesti ja kehittää omavalvontaansa
- vanhemmat ja muut kansalaiset hoitavat epävirallista valvontaa eli sosiaalinen kontrolli tehostuu
- nuoret osallistuvat toimintaan ja vaikuttavat paikalliseen päihdekulttuuriin
- sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaiset, opetus- ja nuorisotoimen kuntatoimijat sekä järjestöjen edustajat toimivat yhdessä päihdehaittojen ehkäisyn kentällä
- paikallismedia nostaa päihdeasioita esille ja pitää yllä kansalaiskeskustelua

Noora Kannisto

Suunnittelupäällikkö
Ehkäisevän työn kokonaisuus
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiimi
Pirkanmaan hyvinvointialue

noora.kannisto@pirha.fi

p. +35844 473 9735

[Apua väkivaltaan - pirha.fi](https://www.pirha.fi)

[Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen - pirha.fi](https://www.pirha.fi)

[Etusivu - Hyvinvointia elintavoilla - pirha.fi](https://www.pirha.fi)

<https://www.pirha.fi/>

Pirkanmaan
hyvinvointialue